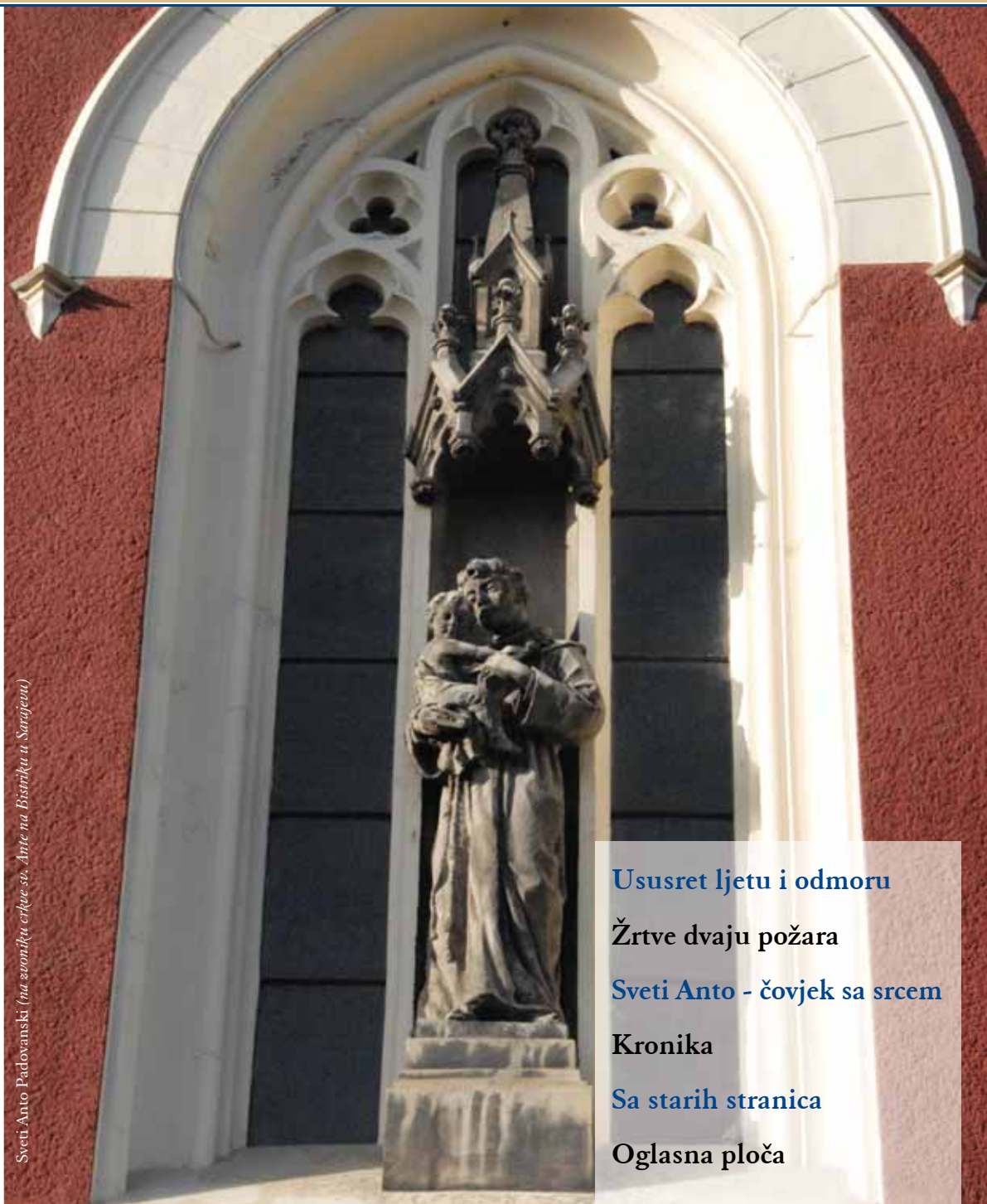

GLASNIK SVETOG ANTE

GLASILO SVETIŠTA SVETOG ANTE SARAJEVO / BISTRİK

Sveti Anto Padovanski (na zvoniku crkve sv. Ante na Bistriku u Sarajevu)

Ususret ljetu i odmoru

Žrtve dvaju požara

Sveti Anto - čovjek sa srcem

Kronika

Sa starih stranica

Oglasna ploča

Svetac - putokaz višeg smisla

Poštovani štovatelji sv. Ante!

Dok sam pripravljaao za tisak sadržaj ovoga broja našega *Glasnika sv. Ante* i razmišljao o uvodnoj riječi u njemu, kao krupne kaplje kiše padale su mi na um jedna za drugom slike o slavlju blagdana sv. Ante na Bistriku prije 20, 30 pa čak i prije 50 godina. Kapale su iz sjećanja i povremenih pripovijedanja neke moje subrače-fratarara kojima se na leđa već naslonilo teško breme od barem sedam desetljeća života.

Kako je bilo u i oko crkve na Bistriku nekad, a kako je danas? Naravno, nesigurna sjećanja, kakva ona inače jesu, višekratno sam provjeravao iščitavajući odgovarajuće stranice tekstova po nekim samostanskim knjigama...

Iako se na sam blagdan crkva za hodočasnike otvarala i znatno ranije, pedesetih i šezdesetih godina 20. st. prva misa slavila se u njoj već u 4 sata ujutro i bila je dobro posjećena sarajevskim katolicima koji su žurili u svoja poduzeća na radnu obvezu. Potom su slijedila slavlja tih misa svakih pola sata do kasno uvečer; nije, naime, bilo koncelebracija i nije se propovijedalo osim na dvije tri svećane mise te je danas teško provjeriti koliko je uopće tog dana slavljeno u crkvi pojedinačnih misa. Najviše bi se puka okupilo na misama u 10 i 18.30 kada bi, osim propovijedi, bili blagoslov i ljubljenje moći sv. Ante.

U samostanskoj knjizi *Nedjeljne propovijedi* za 1973. god. našao sam zapisano da su se mise prije podne slavile svakih sat vremena od 4 do 13 sati, a onda još četiri poslije podne; posljednja je bila u 21 sat. Ukupno: 14 misa i na svakoj se propovijedalo! S malim izmjenama takav je raspored potrajao sve do 1991. godine (1989. slavljeno je 15 misa).

Nakon rata broj se slavjenih misa samo neznatno smanjio; naime, danas se slavi 11 misa od 6 do 20 sati.

Prema svjedočenju spomenutih fratara, prije rata samo u tom jednom danu običavalo je sv. Anti u njegovu zavjetnu crkvu na Bistriku hodočastiti preko 15.000 vjernika. Dolazili su iz Sarajeva, ali i iz Vareša, Breze, Čemerna, Lepenice, Kiseljaka, Tarčina... Iako se, kako rekosmo, broj misa nije osjetno smanjio, broj se vjernika itekako razlikuje: računa se da ovih poratnih godina 13. lipnja Bistrik posjeti 4.000-6.000 hodočasnika, već prema danu u koji bude blagdan. Razlozi drastičnom smanjenju broja hodočasnika više su nego poznati!

Već 1978. fratri su na Bistriku, da bi informirali vjernike o slavlju blagdana, tiskali prigodni listić. Na njemu je pisalo i kako životi svetaca „upozoravaju da je kršćanstvo životna snaga - a ne skup mrtvih ideja - sposobna da prožme cjelokupni naš život, dadne mu viši smisao, obnovi ga i dovede do konačnog savršenstva u Bogu“. U tom smislu i „svetkovina sv. Ante nosi tu istu poruku“... Kako onda, tako je i sada!

Ugodno ljeto uz naš *Glasnik!*

Urednik

Ususret ljetu i odmoru

Igra

Oni koji su još sačuvali ozbiljnu odgovornost i „ozbiljnu“ vjeru utopit će se vjerojatno u imaginarni kolektivni jadranski ili sportski godišnji odmor, jer njihov ulog u igri nije dovoljno velik da pobijedi „nepodnošljivu lažću“ življenja nikad odrasle zapadnjačke djece

S ulaskom u ljetno računanje vremena ritam se života također uvelike promijeni. Priroda se probudi i zablista u svoj svojoj čudesnoj ljepoti, a ljudi radosnijih lica i s nekim većim i radosnijim očekivanjem započinju pripreve za ljetno. Za jedne to ljetno znači zasluženi odmor, za druge opet nastavak borbe s nepovoljnim životnim uvjetima, a za treće uživanje u predstojećim sportskim događanjima, među kojima su najvažniji Europsko prvenstvo u nogometu u Austriji i Švicarskoj te Olimpijske igre u Pekingu. S druge strane, u žiži su zanimanja svjetske javnosti prirodne katastrofe u Kini i Mianmaru, novih stotinu milijuna gladnih nastalih zbog visokih cijena nafte i nemoralne ekonomske proždrljivosti bogatoga zapadnoga svijeta. Čini se da i oni koji sebe vole nazivati kršćanima i čiji službeni *tribuni* poprilično neuvjerljivo propovijedaju iz udobnih pozicija sitih zapadnjaka, nemaju baš previše solidarnosti s ovim nemalim patnjama njihove braće te u svome *light* kršćanskome uvjerenju zadovoljni čekaju spomenute sportske manifestacije.

Život - igra bez kraja?

Dobro je da ljudi cijene igru. Ona je nekako položena u temelje našega svijeta, s njome odrastamo i kroz nju učimo prve riječi, prve vrijednosne sudove, prve životne i egzistencijalne orijentacije. Od igre je sazdan i jezik s pomoću kojega komuniciramo, u igri kola ljudi s naših prostora pronalaze najizvorniji

Na odmoru: Studenti iz Sarajeva, koji se okupljaju na Bistriku, na Radmilji 18. svibnja 2008.

način zabave. I povijest je igra prošlih ljudskih sudbina koju otkrivamo i tumačenje povijesti je također igra, ali opasna igra s brojkama, kako to svakodnevno čujemo kod nas i „u regiji“. I nije li svaki naš život i svaka naša pojedinačna životna priča jedna zapetljena igra kojoj ne možemo predvidjeti kraja?

Čovjekovo iskustvo s Bogom i Božje iskustvo s čovjekom istodobno su zapetljane i čudesne igre, u kojima Bog ulaže sve, a čovjek redovito malo ili ništa. Zapadni čovjek, a mi se u Bosni stalno tučemo u prsa da smo upravo to, odrastajući uz *light* coca colu, *light* cigarete, *light* mlijeko, jogurt i sir i sam prihvaća spomenutu igru života, u kojoj ne treba ništa ulagati, a uvijek je na dobitku, jer partner u igri, kojega smo nazvali Bogom - većina nas tako misli - takav je da nam uvijek daje prednost. Jer nas voli i jer nam je, tako barem stoji u Starome zavjetu, obećao „zemlju u kojoj teče med i mlijeko“.

Ostati u igri

U takvome *light* raspoloženju, čini se, ulazi zapadni svijet, a mi za njim lagano tapkajući, u još jedno ljeto. Oni koji su još sačuvali ozbiljnu odgovornost i „ozbiljnu“

vjeru utopit će se vjerojatno u imaginarni kolektivni jadranski ili sportski godišnji odmor, jer njihov ulog u igri nije dovoljno velik da pobijedi „nepodnošljivu lakoću“ življenja nikad odrasle zapadnjačke djece i „bijedu blagostanja“ sinova i kćeri najstarije, ali i najbezobraznije ljudske izmišljotine što se zove zapadna civilizacija.

Kršćanin Franjinoga (mislim na Franju iz Asiza) *stila* trebao bi u ovoj lažnoj *light*-civilizaciji bez odgovornosti i solidarnosti ostati opušteni čovjek, ostati u igri kao onaj što osjeća Ljepotu u proljetnim zvukovima, što razumije Zlo civilizacijske nezainteresiranosti za patnju i, naposljetku, kao onaj kojemu nije strana svaka ljudska (i Božja) igra, uključujući kako one prolazne iz Austrije i Švicarske i Kine, tako i one trajne iz subsaharske Afrike, Indonezije i Palestine. I taj i takav kršćanin, uključen u sve igre svijeta, čovjeka i Boga, može biti kap vode na vrelome kamenu „napredne“ zapadnjačke umišljenosti, koja bi za svoga patrona hitno trebala izabrati Antuna iz Padove, sveca izgubljenih. Izgubljenih doslovno ili figurativno, apsolutno je irelevantno.

Franjo NINIĆ

Kruno Bošnjak, Sveti Anto Padovanski (Šujica)

Sveti Anto Padovanski:

Čovjek sa srcem

Bio je čovjek koji je krenuo umrijeti za svoje uvjerenje. No nije mu to bilo dano, ali je njegov život bio žrtva za druge, kao što je to uostalom bio i Isusov

Anto Padovanski spada nedvojbeno među najveće ličnosti Katoličke crkve. Samo 11 mjeseci nakon svoje smrti proglašen je svecem, što je bio najkraći proces proglašenja

svetim uopće u povijesti Crkve. Proglasio ga je Grgur IX., isti onaj papa koji je četiri godine ranije proglasio svetim Franju Asiškoga. Već ta nam činjenica nameće pitanje: Po čemu je Anto Padovanski postao tako poznat da je danas jedan od najštovanijih svetaca u Katoličkoj crkvi?

Od Lisabona do Padove

Da bi se odgovorilo na to pitanje, potrebno je vidjeti ukratko neke podatke iz života sv. Ante. Anto Padovanski rodio se 1195. kao sin ugledne plemićke obitelji u Lisabonu. Krsno ime mu je bilo Fernandez. Nakon dobre religiozne izobrazbe stupio je 1212. u augustinski red, ali se tu nije dugo zadržao, nego je prešao franjevcima.

Što ga je na to potaklo?

Kao mladić prisustvovao je pokopu petorice franjevaca misionara koji su bili ubijeni u Maroku, pa je i sam odlučio pristupiti franjevcima i otići u Maroko te i sam žrtvovati svoj život za kršćansko uvjerenje. S tog je razloga 1220. prešao u Franjevački red i dobio novo ime Anto - kao što je to tada bilo uobičajeno. Nedugo nakon toga krenuo je lađom u Maroko propovijedati kršćanstvo i eventualno dati život za svoje uvjerenje, ali se tamo teško razbolio. Danima je ležao bolestan i nije mu preostalo ništa drugo nego se vratiti doma. No doma u Portugal nije stigao. Nekim čudom lađa se gonjena vjetrom našla u Italiji, pa se Anto kao franjevac zaputio u Asiz, mjesto iz kojega je i poteklo franjevaštvo.

Djelovao je u raznim mjestima u Italiji i Francuskoj, ali se konačno smirio u Padovi, gradu u sjevernoj Italiji. Ubrzo je postao veliki propovjednik. Propovijedao je oduševljeno tako da su mu dolazili brojni slušatelji. Ako izvješća ne pretjeruju, znalo ga je slušati čak i 30.000 ljudi. Kasnije je postao profesor, poznat po znanju Sv. pisma tako da ga je sam papa prozvao zbog toga *škrinjom zavjetnom*.

Anto je umro veoma mlad, sa svojih 35 godina. Pred nekoliko godina otvoren je kovčeg u koji je bio stavljen ovaj svetac. Liječnici su ustanovili zadebljanja na njegovim koljenima, što je značilo da je velik dio svoga života proveo upravo klečeći i tako se pripremao za propovijedi, kao što su to uostalom posvjedočili i njegovi suvremenici.

Pitanje i opomena današnjem čovjeku

Anto Padovanski je svetac koji se na našim prostorima veoma štuje. On je svetac za koga ljudi vjeruju da pomaže prije svega onima koji se nalaze svakovrsnoj bijedi i nevolji: bilo materijalnoj bilo duhovnoj. Vjerojatno je to bio razlog da se njegovo štovanje vrlo brzo proširilo po cijeloj Katoličkoj crkvi. Njegove slike i kipovi prikazuju ga kako u jednoj ruci drži Isusa, a u drugoj komad kruha. I jedno i drugo Anto nudi ljudima.

Anto je i te kako aktualan i danas. Mnogi se i danas nalaze u raznim nevoljama: kako materijalnim tako i duhovnim. Možda puno više u duhovnim nego u materijalnim. Teško je i sagledati svekolike posljedice rata na ovim prostorima. Rat je uništio u ljudima neke temeljne vrijednosti koje su nekoć neupitno vrijedile i otvorio mnoge rane koje još ni izdaleka nisu zacijelile. Među ljudima je nestalo one

Iz propovijedi svetog Ante

Čvrsto moramo vjerovati i otvoreno priznavati da se Isus zaista dao apostolima, i da Crkva doista posvećuje svaki dan i dijeli vjernicima ono isto tijelo što ga porodi presveta Djevica, što je bilo obješeno na križ, položeno u grob, uskrslo treći dan i uzašlo na nebo.

Na oltaru, pod prilikama kruha i vina, prisutan je sâm Isus u svome ljudskom tijelu, u kojem se prikazao i još se svakoga dana prikazuje Bogu Ocu.

Onaj tko ga prima, ispunjava se svakim danom dobrom: napasti se gase, žalosti se mijenjaju u radosti, a pobožnost nalazi svoju hranu.

toliko potrebne solidarnosti koja se nekoć iskazivala kao posvemašnja spremnost na svakovrsnu pomoć. Čini se da su ljudi nakon ovoga rata postali puno sebičniji nego što su prije bili. Svatko zapravo misli samo na sebe i gleda kako u toj sveopćoj bijedi može za sebe najviše izvući, a da ne pogleda da pored njega ima još netko tko je možda potrebitiji od njega.

Duh sebičnjaštva zahvatio je vrlo širok prostor ljudskoga i društvenoga života. Naime, ako se otvore dnevne novine, moći će se svakodnevno pročitati velike naslove o posvemašnjim prijevarama, svakovrsnom kriminalu i iskorištavanju drugih, o gledanju samo uskih vlastitih interesa - a od svega je najgore što je sve to obučeno u ruho ljubavi prema svome narodu ili pak vjere u Boga. No odmah se mora uzvratiti pitanjem: Kako netko može misliti da vjeruje u Boga, a iskorištava druge ljude, kako netko može misliti da voli svoj narod, a iskorištava pripadnike čak i svoga naroda? Obrnuto je istina: on ne vjeruje u Boga i on ne voli narod; on zapravo voli sama sebe.

Anto Padovanski je bio čovjek koji je krenuo umrijeti za svoje uvjerenje. Istina, nije mu to bilo dano, ali je njegov život bio žrtva za druge, kao što je to uostalom bio i Isusov. Zbog toga Anto kao svetac sa srcem za čovjeka ostaje pitanje i opomena današnjem čovjeku koji često ostaje bez srca za drugoga.

Božo LUJIĆ

Za naše oko?

Biblija i kruh, riječ i djela, na mozaiku su ne samo obredna euharistija za nedjeljne mise nego život u svom totalitetu

U crkvi sv. Ante na Bistriku, gotovo neprimjetno, ondje gdje crkvena lađa polukoso prelazi u prezbiterij, uza zid visokog mramornog parapeta, sljubio se mozaik sv. Ante. Stišanoga kolorita, taj mozaik umjetnika Zdenka Grgića u prirodnome kamenu ne želi remetiti pogled događanjima na oltaru. Nedaleko je, u desnoj niši, Grgićev *Bijeli Anto*, stamena gromada u mramoru, što izrasta iz ljljana kojega vjernici sve više okružuju molitvama, dodiruju, čak i prislanjaju lice da na gostoljubivoj bjelini smire vrućinu i patnju svoga života. Skrivenom bijelome Anti se treba zaputiti, a na ovoga na zidnom mozaiku valja svratiti pozornost. On čeka svjetlo, svjetlo očiju, čeka da se u njega zagledamo.

Grgićevski reducirano, sveti Anto je u Franjinom haljetku, habitu, lijevom rukom stegnuo Bibliju na srce, a desnom ispružio kruh - kruh milosrđa, kruh sv. Ante. Antini osnovni simboli.

Antin zemaljski (naš) svijet predstavljen je zonom sivih kamenova i zauzima gotovo dvije trećine mozaika. Njegovo uporište u svijetu je u Božjoj riječi. Držeći Bibliju, on kao da drži i dijete Isusa, Riječ Božju koja se uosobila. A u kruhu kojega istodobno pruža izražena je nedjeljivost duhovnoga s praktičnim, molitve i djela milosrđa.

Ali njegov pravi pokretač je iza njega. Iza njega stiže netko iz „gornjega svijeta“. Iza njega, svu u bijelim kamenčićima, Grgić je izmodelirao mnogo veću i širu figuru Krista. Krist, s tek nakazanom aureolom svetosti, razmahao se u svojoj bijeloj halji, natkriljuje Antu vrlo odrješito. Gotovo mu je iza vrata. Krist, poluoborenih ali raširenih ruku, grli Antu, i nosi ga, i potiče. Gura ga na propovijedanje riječi i na solidarnost sa siromašnima i potrebitima.

Zdenko Grgić, *Sveti Anto* (Crkva sv. Ante na Bistriku)

Krist sav u bijelom, nevidljiv a tako prisutan i bliz. Njihova je lica Grgić zaoštrio, stanjio, usredotočio na njihove zadatke, na njihovo poslanje.

Biblija i kruh, riječ i djela, na mozaiku su ne samo obredna euharistija za nedjeljne mise nego život u svom totalitetu. Anto, izraz biblijske duhovnosti i konkretne solidarnosti, a bijela Isusova osoba sve vidi, i kada riječ nije prepoznata ni darežljivost vrednovana. Ona potiče, hrabri, daje snagu - snagu nasljedovanja.

Još, nešto. Na Antinom smeđem habitu umjetnik je protegao posve diskretno uz njegov pojas i na rubove prema Isusovoj bjelini nekoliko crvenih linija. Zašto? Za naše oko?

Ivan ŠARČEVIĆ

Svetac koji je posvetio broj 13

Sveti Anto nije jedini svetac u Katoličkoj crkvi, a nije ni jedini svetac za čiji se blagdan posebno pripravljamo. Ali, dok se za blagdane drugih svetaca pripravljamo trodnevnica i devetnicama, jedan od oblika pripreve za blagdan sv. Ante jest i ovaj koji se proteže kroz 13 uzastopnih utoraka odnosno 13 tjedana.

Odakle ta posebnost sv. Ante? Zašto broj 13 ima posebno mjesto u njegovu štovanju? Čini se da je upravo sv. Anto posebno posvetio taj broj. On je naime završio svoj revni propovjednički život, život mističnog bogoljublja i uzornog čovjekoljublja, 13. dan mjeseca lipnja 1231. A kako je smrtni dan čovjekov rođendan za vječni život, od pamtivijeka se upravo toga dana, 13. lipnja slavi Svečev blagdan.

Upravo zato je broj 13 posebno opečatio antunovsku pobožnost diljem katoličkog svijeta:

- u svima nama poznatoj pjesmi *Akž čudesa tražiš, gle* spominje se 13 životnih okolnosti odnosno 13 prigoda u kojima se Svetac pokazao osobitim pomoćnikom kršćanskog puka;

- tzv. krunica sv. Ante, koju često molimo, ima 13 otajstava;

- i najneobičnija pojedinost, koje nema u štovanju ni jednog drugog sveca, naime priprava koja, evo, traje punih 13 tjedana!

Zašto se pak kao dan slavlja uzima upravo utorak? Zato što je sv. Anto pokopan u utorak 17. lipnja i to su se istoga dana dogodila prva čudesa na njegovu grobu. I to je neobičnost kakvu ne nalazimo u štovanju ni jednog drugog sveca.

Mogli bismo stoga reći da je 13 broj sv. Ante, dakle: svetački, posvećeni broj! Ali, zar ne znate da praznovjerni o broju 13 govore kao o nesretnom broju? Zna li da u ovom našem, s jedne strane tako pametnom, znanstveno obrazovanom i naprednom svijetu, svijetu u kojem se prava vjera proglašava praznovjerjem, da u tom svijetu ima toliko praznovjerja:

- da praznovjerni ljudi na 13. dan mjeseca ne žele započeti putovanje;

- da u hotelima ne žele stanovati u sobama s brojem 13;

- da neki hoteli, zbog tog plitkog praznovjernog razloga, uopće nemaju sobu s brojem 13;

- da praznovjerni bogataši u bijelom svijetu vode brigu i o tom da njihova nova kuća ne bude na mjestu za koje je predviđen broj 13?

U ovo naše doba, razvikano po znanstvenom napretku, po bahatosti kojom naprednja-

ci odbacuju Boga Stvoritelja, kad u europskim zemljama dojučerašnji vjernici demonstrativno napuštaju Crkvu, kad su se ne baš malo-brojni hrvatski gatarbajteri ispisivali iz Crkve da izbjegnu plaćanje crkvenog poreza... u to dakle progresivno doba cvate praznovjerje u najrazličitijim oblicima.

Spomenut ću samo nešto u vezi sa sretnim i nesretnim brojevima. To je tzv. numerologija: u nekim hrvatskim tjednicima imaju svoju posebnu rubriku numerolozi odnosno numerologinje koji na temelju samovoljno odabrane brojčane vrijednosti slova od kojih se sastoji nečije ime tobože čitaju budućnost, praznovjernima daju savjete za život, lakovjerne upozoravaju na opasnosti koje im toga tjedna prijete itd.

Međutim, zašto u pripravi za blagdan sv. Ante govorimo o praznovjerju? Ponajprije zato što nam život i čudesa povijest štovanja sv. Ante bjelodano govori da nema sretnih i nesretnih brojeva i da broj 13 nije nesretna broj. Ali, govorimo to i zato što korov praznovjerja nalazi plodno tlo u dušama mnogih katolika.

Koliko naših vjernika i vjernica s velikom znatiželjom čita što za njih piše u horoskopu! U ono vrijeme dok su našim naseljima prolazili dimnjačari, koliki su se u susretu s njima hvatali za dugmad na kaputu! Susret s dimnjačarom smatrali su znakom sreće, a susret sa svećenikom ili redovnikom znakom nesreće! Koliki su se vraćali na polazište ako im je crna mačka prešla preko puta!

Sv. Anto je pred nama kao čovjek i učitelj vjere, prave i cjelovite vjere. A to je vjera koju je ovom svijetu donio objavitelj Božji Isus Krist. Ta je vjera sadržana u Sv. pismu, napose u evanđelju, i u predaji Crkve. Sv. je Anto, kao učitelj vjere, zbog svoga dubokog poznavanja Svetog pisma dobio naslov *evanđeoski naučitelj*. Zbog svoje vjernosti svetim pradajama kršćanstva, koje su njegovo vrijeme ugrožavali različiti sektaški i krivovjerni pokreti, dobio je i naslov *malj krivojeraca!*

Gracijan BIRŠIĆ

Rembrandt Van Rijn, *Dva učenička raspravljaju (Petar i Pavao)*, 1628, ulje na drvu, Melbourne, National Gallery of Victoria

Godina svetog Pavla

Duhovni profil apostola narodâ

Pavao ipak za nas ostaje nerješiva zagonetka ako se ne uzme u obzir treći i najodlučniji element u konačnom oblikovanju njegova karaktera i osobe - njegovo kršćanstvo

Ova godina je posvećena posebno apostolu Pavlu, jednom od najznamenitijih biblijskih likova, pa je uputno da i ovdje prikažemo njegov duhovni profil, koji u sebi sadrži i objedinjuje židovske, helenističke i kršćanske istine i vrednote.

Židov

Pavao je rođen u Tarzu, između 5. i 10. godine poslije Krista, u židovskoj obitelji, u kojoj je bila najveća krepost vjernost Božjem Zakonu. Otac mu je bio farizej i djetetu je dao strogo židovsko ime - Saul, ime prvoga židovskog kralja. Dao mu je isto tako strog i temeljit židovski odgoj, o čemu i sam Pavao svjedoči /usp. Gal 1,13-14; Fil 3,4-6/. Pavao je

odgajan u židovskom duhu najprije u svojoj rodnoj kući, a zatim u samom Jeruzalemu, gdje je “kod Gamalijelovih nogu bio točno poučen u otačkom Zakonu” i postao “pun revnosti za Boga” /usp. Dj 22,3/.

Današnji istraživači uglavnom smatraju da su glavni utjecaj na formiranje Pavlove osobe imali upravo židovska tradicija i Zakon i da je ova baština uvijek ostala temeljna crta Pavlovog karaktera i osobe: On živi iz svoje židovske baštine. S punim pravom se može reći da židovska religija i baština ne predstavljaju samo sredinu u kojoj je on rođen i odrastao nego je to bila njegova religija za koju je bio spreman založiti sav svoj život i svoje sposobnosti. Židovstvo, međutim, u to vrijeme ne predstavlja jednu jedinstvenu cjelinu; ni religioznu, ni nacionalnu. Također su i novija istraživanja otkrila svu kompleksnu stvarnost nacionalnog i religioznog života židovskog naroda na prekretnici dviju era. Na samom domaćem tlu Palestine bilo je više nacionalno-religioznih struja: farizejska, saducejska, esenska i apokaliptička. Osim ovih u dijaspori se također počeo javljati židovski gnosticizam. To je bio gnosticizam koji je židovskim Zakonom nastojao da izrazi svoje nazore o sudbini svijeta i čovjeka. Ovaj je gnosticizam unosio i u židovsku ortodoksnu vjeru pogansko-gnostičke elemente shvaćanja spasenja. I Pavla treba gledati u ovoj kompleksnosti suvremenog židovskog života.

Helenist

Stvarnu mogućnost velikog helenističkog utjecaja na Pavla pokazuje već sama činjenica da je rođen i živio u Tarzu. Ovaj je grad bio jedan od najvećih helenističkih gradova toga doba i ravnopravno se uspoređivao čak s Atenom i Aleksandrijom, glavnim središtima helenističkog svijeta u kulturnom i trgovačkom razvoju. Razumljivo je onda što i sam Pavao s određenim ponosom govori za sebe da je on “građanin toga znamenitog grada u Ciliciji” /Dj 21,39/.

U tom "velikom i bogatom gradu" /Ksenofon/ Pavao je odrastao i kasnije stalno bio s njim u vezi /usp. Gal 1,17-21; Dj. 9,30/. Ovaj je grad omogućio Pavlu da temeljito upozna grčku kulturu, religioznost, osobito orijentalne kultne misterije, i dobro svladavanje grčkog jezika. Pa iako nije postigao toliki stupanj obrazovanja u grčkoj filozofiji i kulturi kao njegov suvremenik Filon, njegova nam ga pisma odaju kao vrlo dobra poznavao helenističko-grčkog svijeta, kao čovjeka koji je u tom svijetu živio kao kod svoje kuće i doživljavao ga kao svoj svijet.

U Pavlovo su vrijeme u Tarzu bili posebice razvijeni stoička filozofija i misterijski kultovi. Poznati stoik Atenagora, prijatelj i učitelj samog cara Augusta, živio je i radio upravo u ovom gradu. Kod njega je Pavao mogao naći ove riječi: "Savjest je svakom čovjeku njegov Bog. Postupaj tako s ljudima kao da te Bog vidi i govori tako s Bogom kao da te ljudi slušaju."

Pavlovo rođenje i život u Tarzu dali su duboko helenističko obilježje njegovu karakteru. U njemu je Pavao dobio inicijaciju u helenistički život i svijet, u gradu gdje su, kako kaže J. Holzner, "vladali grčki duh i grčki jezik, rimski zakon i židovska strogost, helenistički način života i sportske igre, istočnjačko čarobnjaštvo i misteriji s čežnjom za otkupljenjem."

Kršćanin

Istina je da su Pavlovo židovsko podrijetlo i njegova helenistička kultura sastavne komponente strukture Pavlove osobe i njegova djela, međutim Pavao ipak za nas ostaje nerješiva zagonetka ako se ne uzme u obzir treći i najodlučniji element u konačnom oblikovanju njegova karaktera i osobe - njegovo kršćanstvo.

Pavao kao kršćanin rađa se iz njegova doživljaja pred Damaskom, gdje se rađa njegova kršćanska egzistencija iz susreta s uskrslim Isusom Kristom. Događaj pred Damaskom od presudnog je naime značenja za sav njegov kasniji život i rad. On je za njega značio inicijaciju, krštenje u kršćanstvo, izvor nje-

gova apostolstva i proročke službe, izraženo i promjenom imena Savao u Pavao /usp. Dj. 9,17-17/. Ovdje Pavao postaje "izabrano sredstvo... za pogane i Izraelove sinove" /usp. 9, 1 sl., Dj 9,15; Gal 1,15-17/. Taj je događaj prouzročio jedan stvarni lom u Pavlovoj osobi, koji je značio radikalni preokret u njegovoj psihi i životu i koji ga je doveo potpunom obraćenju Isusu Kristu. Ovaj lom i preokret nije pak došao iz samog Pavla i nije se dogodio prvotno pod utjecajem povijesno-religijskih prilika toga doba. Udarac koji je prouzročio Pavlovu promjenu došao je izvana i samog Pavla i suvremene povijesno-religijske sredine, te potječe prvotno od samoga Boga.

Tek kad se ovaj čimbenik uzme kao glavni uzrok u Pavlovu obraćenju, tada se mogu opravdano uzimati kritički u obzir i drugi elementi psihičkog i povijesno-religijskog obilježja. Pavao jest Židov, jest helenist, ali je on prije svega kršćanin, apostol, prorok, i sluga Isusa Krista. I u njemu kao kršćaninu imaju sintezu i ispunjenje svi drugi elementi i sve druge razlike /usp. 12,13; Gal 3,26-29/ postaju jedno s njim kao što je jedan Pavao i jedan Isus Krist. To je ono što čini Pavla. Zato on s punom sviješću može reći: "Sve to što mi je bilo vrijedno, izgubilo je u mojoj ocjeni vrijednost za me po Kristu... Radi njega sam sve žrtvovao i sve smatram blatom da njega dobijem i da budem u njemu" /Fil 3,7-9; usp. 1,22-26; 2 Kor 3,12-16; Gal 1,6-9; Rim 1,18-3,20; 9-11/. Očito je dakle da Pavao dobro zna razliku između židovstva, poganstva i kršćanstva, i da se potpuno svjesno i slobodno opredjeljuje za kršćanstvo. To je njegov život ili, kako to on kaže: "Živim – ali ne više moje staro ja, nego Krist živi u meni: život koji sada provodim u zemaljskom bitku, provodim ga u vjeri u Sina Božjega..." /Gal 2,20/.

Pavao je ostao odlučno dosljedan svojem kršćanskom opredjeljenju sve do kraja života, to jest do mučeničke smrti u progonstvu kršćana u Rimu, za vrijeme cara Nerona godine 67.

Franjevci u Sarajevu (IV)

Žrtve dvaju požara

Najprije su 1879. izgorjeli župna crkva i stan, štala, škola, stanovi apostolskog vikara i sestara milosrdnica, ali i sve crkvene i kućne stvari... Dvanaest godina kasnije izgorjela je kuća s provincijalom

Tijekom dugih i teških stoljeća osmanske uprave na ovim našim bosanskim prostorima bilo je sjedište uprave bosanske franjevačke provincije u različitim mjestima, u Bosni ili pak izvan nje. Od 1857. nalazilo se ono uglavnom u jednom od ova tri samostana: u Kraljevoj Sutjesci, Kreševu ili Fojnici. Tako je bilo otprilike tridesetak godina, a onda je, na inzistiranje austrougarske zemaljske vlade, preneseno u Sarajevo.

U glavni grad Bosne i Hercegovine preselio se provincijal fra Ante Ćurić 21. lipnja 1886. godine. On i njegovi nasljednici fra Bono Milišić i fra Andrija Buzuk promijenili su za samo pet godina barem pet mjesta stanovanja u iznajmljenim kućama po različitim sarajevskim ulicama; stanovali su, naime, najprije u ulici Mjedenica, potom u Dugom sokaku, onda u Terezijinoj ulici na dvije adrese i najzad u Hendinoj ulici na Bistriku. Najčešće su to bile vrlo trošne kuće za koje se svakodnevno moralo tiho strahovati da će ih i najmanji požar potpuno progutati.

Požar 1891. godine

To se upravo i dogodilo sa stanom u Hendinoj ulici 21. prosinca 1891. godine kada se u popodnevnom satima vatra iz nekako „skraprenog“ kućnog dimnjaka proširila na druge dijelove zgrade. U zgradi su stanovali provincijal, njegov tajnik i još dvojica franjevac-vjeroučitelja u sarajevskim srednjim školama; svi su oni sada bili primorani na novu selidbu.

Fratri su, istina, vatru brzo primijetili, ali je nisu uspjeli ugasiti te su za samo sat vremena čitav krov i potkrovlje nestali u plamenu dok su, k tomu, nagorjele stepenice i dijelovi poda.

Neke su stvari uspjeli iznijeti i spasiti iako je i prilikom iznošenja stvari bilo novih šteta budući da se nešto od toga polupalo ili oštetilo.

Ukupna šteta od požara procijenjena je na 2.300 forinti dok je cijela zgrada bila osigurana na 6.000 forinti. Šteta je doduše mogla biti manja da se nije dogodio nesporazum s vatrogascima koji su, na dojavu o požaru, s dva hidranta požurili prema župnom stanu na sasvim drugoj lokaciji i tek se onda, vidjevši svoju pogrešku, vratili na mjesto gdje je doista buknuła vatra.

Nakon požara fratri su se privremeno smjestili u jednu kuću koja je bila sagrađena vrlo blizu izgorjele, a bila je vlasništvo prvog vrhbosanskog nadbiskupa dr. Josipa Stadlera. Istodobno je, tijekom cijele zime, obnavljana požarom uništena kuća te su se u nju franjevci vratili početkom svibnja 1892. godine.

Požar - povod pismu Zemaljskoj vladi

Opisani požar i šteta koju je nanio, nova selidba i neizvjesna budućnost fratara u Sarajevu nagurali su tadašnjeg provincijala fra Andriju Buzuka da se 3. siječnja 1892. obrati Visokoj zemaljskoj vladi za Bosnu i Hercegovinu u Beču za pomoć. U svom pismu provincijal je istaknuo kako je bio prisiljen da se „u boli tjesnoj i skrajnjoj nevolji i potreboći čas prije bolniem srcem toj visokoj zemaljskoj vladi prituži, te izkaže ne samo sadašnji svoj nesnošljivi položaj, nego još da u kratko ocrta svoje neugodne faze od godine 1879.“

Te 1879. godine, naime, „još zloknijiji požar, koji je veći dio grada Sarajeva zarazio bio“, uništio je sve što su ovdašnji katolici sa svojim dušobrižnicima ranije sagrađili i imali. Među prvim žrtvama požara bili su katolička župna crkva, župni stan, štala, škola, stanovi apostolskog vikara i sestara milosrdnica... Izgorjele su i sve crkvene i kućne stvari, sve ono što su franjevci „kroz tolike godine, i uz najteže okolnosti“ skupljali i sačuvali.

Namjeravali su franjevci na istom mjestu podignuti novu zgradu za svoje stanovanje i prenoćavanje onih fratara koji bi dolazili u glavni grad kako bi obavili neki svoj posao. No financijski to nisu bili u mogućnosti učiniti, nego

su, štoviše, i zemljište na kojem se stara župna zgrada nalazila bili primorani prodati s dozvolom Svete Stolice i dobiveni novac upotrijebiti za popravke i gradnju starih samostana i crkava diljem Bosne. Takav, dakle, ionako težak položaj franjevaca u Sarajevu pogoršao je 1891. još više ovaj novi požar u njihovu trenutačnom stanu.

Franjevačka želja - bogoslovija u Sarajevu

Navodeći sve te poteškoće do u detalje, ističući posebice osjetljivo pitanje provincijskog arhiva, provincijal Buzuk šalje dopis u Beč u kojem u ime uprave i drugih bosanskih franjevaca „najsujmjerne i najpokornije umoljava“ visoku Zemaljsku vladu „da bi svoje milostivo oko, i otčinsku svoju brigu svratila“ na suze fratara i tolike njihove nevolje, te da bi im „kakvu stalnu i solidnu zgradu u Sarajevu sagradila“. U tu bi se zgradu ne samo smjestila provincijska uprava, nego bi to bilo i mjesto za stanovanje studenata bosanske i albanske franjevačke provincije koji su se dosad odgajali i školovali po različitim samostanima *Bosne Srebrene* ili u inozemstvu.

Zahvaljujući za dosadašnje nemale novčane potpore u plaćanju njihove stanarine u Sarajevu provincijal dalje piše: “Kada bi nam se pako milošću Visoke zemaljske vlade pružila nužna nam sredstva, mi bi onda mogli i u srcu same naše domovine svoj studijum teologični smjestiti, i usredotočiti, što bi za naš red, za naš ugled i obstanak bilo od neprocjenjive vrijednosti”.

Ovo pismo provincijala fra Andrije Buzuka slijedila su i nova njegova pisma Zemaljskoj vladi, a istodobno su njemu stizali odgovori s druge strane te je 1892. godine bila doista bogata korespondencija na relaciji Sarajevo-Beč. Valja priznati da kod Zemaljske vlade nije nedostajalo dobre volje da se pomogne bosanskim franjevcima kako bi što prije sagradili sebi pristojnu zgradu u glavnom gradu BiH.

Vidjelo se to i krajem kolovoza 1892. godine kada je provincijal Buzuka pohodio barun Hugo Kutschera, posebni izaslanik ministra Benjamina Kalaya. On je najprije izvijestio provincijala i upravu bosanske franjevačke provincije da Zemaljska vlada ne može „posve svojim

Hendina ulica danas

troškom residenciju graditi“ kako su to fratri predložili i molili, ali je onda dodao kako je ona spremna pomoći da se pronađe banka koja će na 15 ili 20 godina - zapravo, koliko bude potrebno vremena za izgradnju zgrade - pozajmiti novac i to uz vrlo neznatne kamate. Franjevci bi trebali samo založiti dio svojih dobara kao jamstvo da će se dugovi redovito otplaćivati, založiti tapije od zemljišta u vrijednosti oko 25.000 forinti i obvezati se da će godišnje kroz 15 godina otplaćivati po 2.000 forinti ili nešto manje. To će biti moguće jer će oni i dalje od Zemaljske vlade dobivati svake godine po 3.000 forinti za svoje uzdržavanje i po 1.000 forinti za stanarinu koju su nadbiskupu plaćali za iznajmljenu kuću. A ako bude potrebno, omogućit će im nesmetano skupljanje novca po Austrougarskoj monarhiji.

Provincijal Buzuk je zajedno sa svojom subraćom, naravno, bio vrlo zadovoljan, to više što je austrougarska zemaljska vlada darovala zemljište na kojem bi se nova zgrada trebala graditi i, k tomu, za nju je o svom trošku dala u Beču izraditi i arhitektonski plan.

Marijan KARAULA

„Franjevačke“ ulice

Na širem području Sarajeva, glavnog i najvećeg grada Bosne i Hercegovine, u različitim njegovim općinama i četvrtima, nalazi se osam gradskih prometnica koje bismo s pravom mogli nazvati franjevačkim; u zvuku svojih naziva, naime, imaju one izravnu ili neizravnu povezanost s franjevačkim pokretom. Šest ulica, jedan trg i jedna aleja nazvani su po franjevcima, bosanskoj franjevačkoj provinciji ili po nekom od njezinih zaslužnih članova.

U općini Stari Grad jedna je takva ulica i jedan trg, u općini Centar dvije ulice, koliko je i u Novom Sarajevu, te u općini Novi Grad jedna ulica i jedna aleja. Svakako je dobro znati nešto o tome zašto se i otkad se neka ulica zove tako kako se danas zove, kako se prije zvala i slično.

Franjevačka ulica nalazi se na lijevoj strani Miljacke u središnjem dijelu Starog Grada. Nastala je početkom osmanskog razdoblja u neposrednoj blizini prve sarajevske mahale formirane u vrijeme utemeljitelja grada Isa-bega Ishakovića. Ta jezgra Sarajeva poznata je po nekoliko svojih imena: Hatibova mahala, Hunkarija, Džamiatik mahala i popularno Careva mahala.

Sadašnja ulica nastala je objedinjavanjem tri ulice: Ploče, Konaka i Murdarije. Godine 1919. dobila je ime Nikole Pašića, predsjednika tadašnje srpske vlade. U vrijeme Drugog svjetskog rata 1941-1945. ulica je nosila ime vojvode Slavka Kvaternika, Pavelićeva doglavnika, a od 1948. zvala se po narodnom heroju Nuriji Pozdercu.

Jedan krak ove ulice još 1878. nosio je naziv *Franjevačka* po franjevačkoj crkvi podignutoj 1872. godine. Kasnije su u tom kraju podignuti franjevački samostan i crkva sv. Ante Padovanskog. Rješenjem Skupštine grada Sarajeva od 24. kolovoza 1993. ulici je vraćen jedan od starih naziva: *Franjevačka*.

Trg fra Grge Martića nalazi se u samom središtu Sarajeva, ispred i oko prvostolne crkve Vrhbosanske nadbiskupije ili katedrale. U osmanskome razdoblju, sve do ukidanja janjičarskog reda 1826. godine, na prostoru sadašnjeg trga i katedralne crkve stajao je janjičarski odžak (štab). Zgrada odžaka služila je nakon 1826. kao han i vojno skladište do potkraj osmanske uprave kada je porušena. Na oslobođenom prostoru podignuta je, prema projektu arhitekta Josipa Vancaša, između 1884. i 1887. katolička prvostolnica posvećena Presvetom Srcu Isusovu.

Trg je prvotno nosio naziv *Kapija*, prema spomenutom janjičarskom odžaku, a nakon izgradnje katedrale neko je vrijeme nazivan *Crkveni trg*, da bi 1919. nazvan *Trgom fra Grge Martića*, po poznatom bosanskom franjevcu, poborniku ideje o južnoslavenskom jedinstvu.

Ulica fra Ivana Franje Jukića na desnoj je strani Miljacke, u sjevernom dijelu grada. Proteže se od Alipašine ulice, koja se prije zvala Ulica Đure Đakovića, preko Koševskog brda do groblja Bare. Riječ je o starom putu koji je iz Koševa vodio prema Kobiljoj glavi odnosno Vogošći. Do 15. lipnja 1966. bila je dio Ulice kralja Tomislava.

Sadašnje ime dobila je po književniku, franjevcu fra Ivanu Franji Jukiću. Između dva svjetska rata i početni dio sadašnje Alipašine ulice - naime, lijeva obala Koševskog potoka, koji je tada imao otvoreno korito - nosio je ime ovoga bosanskog franjevca.

Ulica fra Anđela Zvizdovića također je na desnoj strani Miljacke, na području Marijin Dvora. Proteže se od *Ulice Zmaja od Bosne*, prije *Vojvode Radomira Putnika*, do *Kranjčevićeve ulice*.

Godine 1948. dobila je naziv *Trščanska*, po talijanskom gradu Trstu. U vrijeme Drugog svjetskog rata 1941-1945. nosila je ime Zvizdića, po bosanskom franjevcu fra Anđelu Zvizdoviću (Zvezdoviću), koji je 1463. na polju Milodražu pokraj Fojnice dobio od turskog sultana Mehmeda II. el Fatiha dokument *ahdnamu*, kojim su garantirane slobode franjevcima i katolicima u Bosni u to doba. Od 1994. godine ulica ponovno nosi ime fra Anđela Zvizdovića.

I **Ulica fra Filipa Lastrića** na desnoj je strani Miljacke, ali u Novom Sarajevu. Proteže se od *Vilsonovog šetališta* i vodi zapadnom stranom hotela *Bristol* do *Ulice Zmaja od Bosne*. U vrijeme kada je trasirana, oko 1906. godine, bila je dio tadašnje *Kalajeve promenade*. Od 1931. do 1948. njezin naziv bio je *Stanična*, a od 1948. godine nosila je ime po borcu oslobodilačkog

rata 1941-1945. godine Josipu Sigmundu. Ime po franjevačkom historiografu i književniku fra Filipu Lastriću dobila je 1994. godine.

Na desnoj strani Miljacke i u Novom Sarajevu također je i **Ulica fra Matije Divkovića**. Polazi od trase željezničke pruge i vodi u smjeru sjeveroistoka do *Ulice Braće Panjeta* u Pofalićima.

Do 1994. godine ova je ulica nosila ime po heroju oslobodilačkog rata 1941-1945. Petru Mećavi. Od 1994. nosi ime *fra Matije Divkovića*, po bosanskom franjevcu i književniku, koji je oko 1609. bio kapelan u Sarajevu. On je prvi pisac u Bosni koji je vlastita djela objavljivao na narodnom jeziku. Knjige je na bosanskoj ćirilici tiskao u Veneciji između 1611. i 1616. godine. Djela su mu pobožno-didaktičkog karaktera, a najpoznatije je *Nauk karstianski za narod slovinski*. Njegove su i knjige *Besiede* i *Sto čudesa*. U vrijeme Drugog svjetskog rata 1941-1945. po Matiji Divkoviću bila je nazvana sadašnja *Ulica La Benevolencija*.

Ulica fra Antuna Kneževića na lijevoj je strani Miljacke, u naselju Nedžarići. Do 1994. godine nosila je ime *Julija Vareška*. Odluku o ovom nazivu ulice Skupština grada Sarajeva donijela je 3. travnja 1970. godine, prije nego što je ulica bila i izgrađena. Od 1994. ulica nosi ime bosanskog franjevca *fra Antuna Kneževića*.

Aleja Bosne Srebrene glavna je saobraćajnica kroz sarajevsku četvrt Nedžariće. Do 1994. godine nosila je ime *Branka Bujića*, po borcu oslobodilačkog rata 1941-1945. godine, filozofu, dr Branku Bujiću. Odluku o ovom nazivu ulice Skupština Grada Sarajeva donijela je 3. travnja 1970. godine, prije nego što je ulica bila i izgrađena.

Od 1994. nosi naziv *Aleja Bosne Srebrene*, po franjevačkoj provinciji Bosni Srebrenoj (*Bosna Argentina*). Dodjeljivanju sadašnjeg naziva aleji doprinijela je i činjenica da njezina trasa prolazi neposredno pored Franjevačke teologije i franjevačkog samostana svetog Pavla u Nedžarićima.

Događaj za događajem

15. ožujka 2008. U *Maloj galeriji* našeg samostana obilježen je Nacionalni praznik Mađarske. Na prigodnom programu što su ga pripremili članovi Mađarskog udruženja građana *Hum* bio je nazočan i veleposlanik Imre Varga, koji je pročitao poruku mađarskog predsjednika Laszla Solyoma Mađarima u karpatskoj regiji.

16. ožujka 2008. Danas je Cvjetnica, nedjelja Muke Gospodnje. Pod sv. misom u 11.00 sati u našoj se crkvi organizirano i uvježbano pjevala Muka Isusa Krista po Mateju. Sv. misi je predsjedao i ulogu Isusa pjevao fra Marijan, ulogu pisca otpjevao je Darko Rubčić, a ostale uloge i zbarsko pjevanje preuzeli su članovi zbora *Pontanima*.

20. ožujka 2008. Veliki je četvrtak. Slavi se misa Večere Gospodnje. Prema ranijem dogovoru ovo euharistijsko slavlje predvodio je fra Ivan Šarčević.

21. ožujka 2008. Veliki petak je dan muke i smrti Isusa Krista. Večernje obrede predvodio je fra Ivo Marković. U sklopu obreda on je pjevao ulogu Isusa, a pisca Darko Rubčić.

21. ožujka 2008. Po zatvaranju *Sarajevske zime* otvoreni su *Peti proljetni dani odgoja i etičkih vrijednosti* u prostorijama Gradskog vijeća. Ovu manifestaciju organizira nevladina udruga *Djeca stubovi svijeta*.

Tim povodom je u našim prostorijama organiziran radni stol: *Religija u našoj kulturi življenja je više od kulture*. Prigodnim riječima nazočnima se obratio fra Ivo Marković. Sve prisutne pozdravila je i predsjednica organizacije gospođa Fatima Hukić. Moderator radnog stola bila je gospođa Aida Malkić.

22. ožujka 2008. Velika je subota. Prema liturgijskim propisima na današnji dan ne slavi se sv. misa. Misa uskrsnog bdijenja, koja već pripada samoj svetkovini u našoj crkvi, započela je u 20.00 sati. Toj misi predsjedao je fra Luka Markešić, a koncelebrirala su braća iz samostanskog bratstva.

25. ožujka 2008. U našoj se crkvi organiziran svečani uskrsni koncert, na kome je nastupio poznati hrvatski pjevač Ivo Gamulin Đani. Izvođača je na orguljama pratila Sandra Šojat - Blaće.

Ivo Gamulin Đani u crkvi sv. Ante u Sarajevu

31. ožujka 2008. U Maloj galeriji sv. Ante otvoren je tradicionalni uskrsni anale Likovne udruge pri HKD Napredak. O nadahnuću i kreativnosti raznih autora svjedočilo je 66 eksponata u raznim slikarskim tehnikama.

9. travnja 2008. U velikoj dvorani Općine Stari grad Sarajevo organizirano je predstavljanje knjiga *Žene, religija i politika*, autorice Zilke Spahić Šiljak i *Zlodusima nasuprot* autora fra Marka Oršolića.

18. travnja 2008. U sklopu proslave 16. obljetnice uspješne obrane Livna u Galeriji župnog ureda Svih svetih svečano je otvorena izložba slika akademika fra Petra Perice Vidića pod nazivom *Pred likovnim vizijama i prizorima*. Riječ je o 36 najnovijih fra Peričinih slika-pastela. Prigodom otvorenja izložbe o slikama i fra Perici govorili su predsjednik livanjske Matice hrvatske gosp. Anto Mišković i fra Marijan Karaula. Izložbu je otvorio livanjski općinski načelnik Luka Čelan.

19. travnja 2008. U prostorijama FSC-a Kovačići povodom srebrnog jubileja *Sujetla riječi* organizirana je svečanost pod nazivom *25 godina s vama i za vas*. Svečanost je započela okruglim stolom o temi: *Vjera - Tisak - Društvo*. U večernjim satima održana je svečana akademija.

20. travnja 2008. U našoj crkvi održala je koncert na orguljama mlada zagrebačka glazbenica Željka Spinčić.

21. travnja 2008. Pripremajući se za proslavu blagdana sv. Jurja, župni ured Vitez osim trodnevnice, pripremio je i niz kulturnih događaja. Tako je njihova galerija bila domaćinom 68. samostalne izložbe fra Perice Vidića, koja je u nazočnosti ljubitelja likovne umjetnosti otvorena pod nazivom *Blagdansko proljeće 08*. O liku i djelu fra Perice Vidića govorio je fra Marijan Karaula, a o njegovim slikama Anto Mamuša, akademski slikar iz Novog Travnika. U Vitezu je bio izložen 31 pastel.

24. travnja 2008. U Maloj galeriji sv. Ante organizirano je predstavljanje knjige Veselka Koromana *Hrvatska drama Bosne i Hercegovine od Matije Divkovića do danas*. Ovo predstavljanje zajednički su organizirali franjevački samostan sv. Ante i ogranak Matice hrvatske u Sarajevu. O knjizi su govorili: prof. dr. Miroslav Palameta, prof. dr. Šimun Musa, Željko Ivanković i akademik Veselko Koroman, autor knjige.

27. travnja 2008. Multireligijski zbor *Pontanima* pod vodstvo fra Ive Markovića i dirigenta Josipa Katavića sudjelovao je na Drugom festivalu duhovne glazbe i poezije *Plivske omahe* u Jajcu.

28. travnja 2008. S nekoliko svojih profesora naš su samostan posjetili studenti–postdiplomci iz Amerike, točnije sa Yale University. Primio ih je fra Ivo Marković u ime *Interreligijske službe*, a osim njega na sastanku su s gostima govorili fra Ivan Šarčević i fra Luka Markešić. Oko 20 sati u našoj je crkvi zbor *Pontanima* održao za njih prigodni koncert.

30. travnja 2008. U 18.00 sati slavljena je sv. misa zadušnica za pokojne političke zatvorenike. Misu je predvodio fra Božo Borić.

1. svibnja 2008. Organizirali smo već tradicionalno hodočašće Gospi u Olovo. Ispred našeg samostana išao je jedan autobus sa 46 hodočasnika, a pratio ih je fra Anto Cvitković. U Olovu smo slavili Uzašašće Kristovo, sv. Josipa radnika i početak svibanjske pobožnosti. Misu je predvodio kardinal Puljić uz koncelebraciju dubrovačkog biskupa Želimira Puljića i nekoliko svećenika. Pod misom je za đakona zaređen fra Ivan Kasalo.

U Olovu 1. svibnja 2008.

10. svibnja 2008. U našoj crkvi navečer održan je koncert uz gitaru. Na programu je bila popularna filmska glazba, a sudjelovali su: ansambl gitara Bošnjačke zajednice kulture *Preporod* i polaznici škole gitare Centar za mlade - Gorica. Umjetnički je voditelj obiju škola Elvir Solak.

12. svibnja 2008. Danas je započelo snimanje dokumentarnog filma o samostanu i crkvi sv. Ante na Bistriku. Film snima poduzeće *FLASH production* iz Sarajeva koje ovdje predstavljaju Šemsudin Čengić i Muharem Osmanagić, a film se radi po scenariju Valerijana Žuje.

15. svibnja 2008. Danas smo se sjetili križnog puta i stradalih na Bleiburgu - blajburškom polju. Sv. misu zadušnicu za poginule predvodio je fra Marijan Karaula. Broj članova ovog društva zbog starosti i smrti svake se godine smanjuje. Na misi je bilo nazočno četrdesetak osoba.

Anto CVITKOVIĆ

Treba oslušivati što o tome kaže crkveno učiteljstvo, crkvene vođe do onih koji nas pastoriziraju

Novi religiozni pokreti

Vjernički dar razlučivanja

Ni u čem pa ni u slučaju novih religioznih pokreta ne treba nagliti. Sve treba mudro prosuđivati, možda se i sam u jedan od tih pokreta uključiti, kako bismo donijeli pravičan sud

Ne može se ne primijetiti da u današnjoj Crkvi postoje brojni religiozni pokreti, vjerničke grupe, pa čak i nešto što se može nazvati sektama. Ima ih i u našem gradu, a pojave se i u crkvi sv. Ante. Kako se odnositi prema toj pojavi? Dvije su mogućnosti. Jedna je mogućnost odlučnog odbacivanja, a druga je mogućnost blagonaklonog promatranja sve do osobnog pristupa jednoj od tih skupina.

Koju mogućnost odabrati, kako se odlučiti?

U donošenju odluke, jer se radi o važnoj stvari, treba oslušivati što o tome kaže crkveno učiteljstvo, crkvene vođe sve do onih koji nas pastoriziraju. Nažalost, ni kod njih nećemo naići na jednoznačan stav. T. Ivančić, izvrstan poznavatelj eklezijalnih pokreta, misli kako «ponajprije nema nekog središnjeg koordiniranja u biskupijama ... pa takva gibanja nailaze sve više na mačehinsko ponašanje kod crkvenog autoriteta nego kao znak Duha u našem vremenu i prostoru». Brojni se svećenici pak «teško odriču uhodanih oblika pastoralnog djelovanja i ne prihvaćaju ili jedva prihvaćaju nove oblike

i ponude». Njima smeta neuklapanje članova pokreta u liturgijska župna slavlja, preoštar naglasak na nečem novom, što se doživljava kao odbacivanje dosadašnjeg, neki će čak reći da je to prodor protestantizma u Katoličku crkvu.

Istina, ne misle svi tako. Blagopokojni papa Ivan Pavao II. na prvom je velikom skupu predstavnika novih crkvenih pokreta na Duhove 1998. godine tražio da se *tim manifestacijama Duha Svetoga unutar Crkve* posveti daleko više pozornosti. Sličan skup održan je 10 travnja 1999. u Zagrebu. Povod je bio posjet utemeljiteljice fokolara Chiare Lubich Hrvatskoj. Tom je prigodom nadbiskup zagrebački Josip Bozanić izrekao svoje mišljenje kako ovaj susret predstavnika novih pokreta i zajednica Kristovih vjernika laika ima jedinstveno značenje, da bi naglasio da smo *svjedoci da se u novonastalim pokretima i vjerničkim zajednicama u Crkvi očitovale nove djelovanje Duha Svetoga. Crkva se pomlađuje. Ona se na nov način otvara svom poslanju za čovjeka u svijetu. Kristovi vjernici laici otkrivaju novost koju milost krštenja unosi u ljudski život.*

Nažalost, ma koliko ovakve izjave crkvenih veledostojnika bile izvrsne, one ne uspijevaju riješiti postojeće nesporazume. No ne treba zbog toga biti odviše zabrinut. Te se napetosti mogu shvatiti i kao znak života, vitalnosti i obnove Crkve. U svakom slučaju ovim pokretima ne slijedi nikakvo ukinuće, jer oni ne teže zauzimanju hijerarhijske stolice, već zauzimanju svoga mjesta i uloge u proširenju i produbljenju života u Crkvi u Duhu Svetom. To je bila želja i Drugog vatikanskog sabora. «Bogu se svidjelo da ljude

ne posvećuje i ne spašava pojedinačno, neovisno od uzajamne povezanosti, nego ih je ujedinio u narod koji ga u istini poznaje i u svetosti mu služi». (LG,9).

Na kraju stav Crkve je najdosljednije izrečen u enciklici pokojnog pape Ivana Pavla II. *Otkupiteljevo poslanje*. U njoj stoji: «Unutar Crkve postoje različite vrste služenja, funkcija, službi i oblika uvođenja u kršćanski život. Pri tom mislim na novost koja se u najnovije vrijeme pojavila u nemalom broju Crkava: Jak razvitak žrcrkenih pokreta' obilježenih velikom misionarskom snagom. Tamo gdje se oni u poniznosti uključe u život mjesne Crkve, a biskupi i svećenici ih srdačno prime u biskupijske i župne strukture, ti pokreti čine pravi Božji dar za novu evangelizaciju i misijski rad u pravom smislu riječi. Preporučam stoga da ih se proširi i uporabi kako bi se, prije svega među mladima, dalo novu snagu kršćanskom životu i evangelizaciji s pluralističkog gledišta na oblike udruživanja i izražavanja».

Teško je biti siguran, koliko nam ovakve izjave mogu pomoći pri uporabi našeg *vjermičkog dara razlučivanja*. Jedno je ipak trebalo postati jasno: ni u čem pa ni u ovom ne treba nagliti. Sve treba mudro prosuđivati, možda se i sam u jedan od tih pokreta uključiti, kako bismo donijeli pravičan sud. U tom se, na neki način, možemo ugledati u svog zaštitnika sv. Antu. Najprije je bio «obični» vjernik, da bi već u svojoj mladosti poželio biti regularni kanonik, želio je nasljedovati duh i pravila sv. Augustina. No ni to mu nije bilo dovoljno. Čuo je da je Bog u Italiji, po sv. Franji, dopustio da u okviru Crkve nastane novi pokret, koji je po njemu i nazvan *franjevački pokret*. A kad su u Portugal doneseni zemni ostaci franjevačkih mučenika, koji su za Krista živote položili, sv. Anto je u sebi osjetio jaku želju da ih nasljeduje. Sva ona udobnost i sigurnost njegova položaja kao regularnog kanonika postali su ništa pred mučeničkom krunom koju bi zaslužile ove plemenite duše. Nije se dugo dvoumio, pristupio je tom franjevačkom pokretu, postao je franjevac.

I nama su sve mogućnosti otvorene. Tko zna gdje ćemo naći svoj potpuni mir. Možda to bude neka od franjevačkih zajednica.

Fra Petar ANĐELOVIĆ

Sveta vremena

Godina je zaokružena cjelina protoka vremena, s određenim izmjenama godišnjih doba u koja se cjelokupna živa priroda budi, buja, zori i opet smiruje. Ovo redanje promjena u prirodi poslužilo je Crkvi kao dobar okvir unutar kojeg iz godine u godinu slavi glavne događaje povijesti spasenja, napose tajne Isusova života od rođenja do javnog nastupa preko muke i uskrsnuća do konačne proslave u Bogu i dalje kroz život Crkve sve do ponovnog dolaska istog Isusa u slavi i veličanstvu.

U godinu dana slave se, dakle, tajne Božjeg zahvatanja u naš svijet zato da nas obuzme njihovo duhovno djelovanje, koje je u raznim tajnama drugačije i zato u svakom blagdanu drugačije. Tako je blagdanski sadržaj Božića drugačiji nego sadržaj Uskrsa, iako su oba dana posvećena istom Isusu.

Crkvena ili liturgijska godina počinje u jesen četiri tjedna prije Božića nedjeljom došašća, nastavlja se u božićno vrijeme proslavom otajstva utjelovljenja i rođenja Isusova i dalje u uskrsno vrijeme spomen-slavljem muke, smrti i uzašašća Kristova, a zaključuje se ponovnim iščekivanjem njegova dolaska na svršetku svijeta.

Osnovni je zadatak crkvene godine, iz dana u dan, iz nedjelje u nedjelju, iz blagdana u blagdan - slaviti spomen na Isusa Krista i na njegovo djelo, zovući vjernike da svojim srcem i svojim životom uđu u plodove tog djela te ih mogu drugima dijeliti.

Nedjelja je prvobitni i najstariji kršćanski praznik, stožer čitave liturgijske godine. Pored nje su se od početka uveli i drugi blagdani u čast nekoga posebnog vida Kristova otajstva, tako da je s vremenom nastalo mnogo blagdana. Od njih je najveći Uskrs, koji se može smatrati središtem kršćanske godine.

Nedjeljama *kroz godinu* ili *običnim nedjeljama* nazivamo sve nedjelje izvan došašća, božićnog, korizmenog i uskrsnog vremena. Dakle, najvećim su dijelom tijekom ljeta. Ima ih 33 ili 34. Započinju nedjeljom poslije 6. siječnja i traju najprije do Pepelnice kojom započinje korizma. Prekidaju se do nedjelje Pedesetnice (Duhova) i opet započinje tjedan *kroz godinu* u ponedjeljak poslije Duhova i traje do početka došašća.

S liturgijskog stajališta za nedjelje kroz godinu možemo reći ovo: to su tjedna slavlja uskrsnuća Gospodnjega kad se kršćani sastaju da slušaju Božju riječ i sudjeluju zajedno na večeri Gospodnjoj.

Samostan franjevacu u Sarajevu

O čem su nekoliko već revni redodržavnici Bosne srebrne radili i nastojali, eto će sada privesti u život poduzetni preč. Otac fra Andrija Buzuk. U ponedjeljak (31. srpnja) zakopalo se prviput na gradilištu kraj bivše župne, a sada franjevačke crkvice sv. Ante. Gradnju je preuzeo g. graditelj Ivan Holz, koji se nada, da će sgrada još ove godine doći pod krov. Veselimo se od srca, što će se evo izvesti vruća želja naše braće franjevacu, koji će od sada moći u svom krilu da odgajaju pomladak svoj, a to će s mnogoga gledišta djelovati veoma povoljno.

Vrhbosna, god. VII, Sarajevo, 1. kolovoza 1893, br. 15, str. 240-241

Franjevačka ulica u Sarajevu

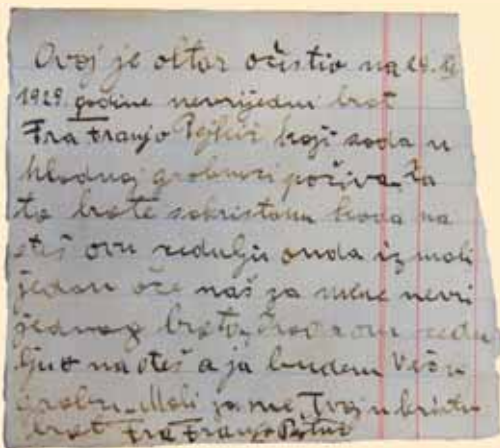
Gradsko poglavarstvo grada Sarajeva na zadnjemu zasijedanju zavelo je do 60 novih naziva ulica u Sarajevu, iz kojih se vidi, da je poglavarstvo išlo za tim, da čitavu Bosnu i Hercegovinu usredotoči u Sarajevu. Tu su zavedene: Zvornička ulica, Kupreška ulica, Ljevanjska ulica, Grahovska ulica, Fojnička ulica, Kiseljačka ulica, Srebrenička ulica, Trebinjska ulica, Ljubinska ulica, Stolačka ulica, Vrandučka ulica i t. d., a zavedena je i Franjevačka ulica, koja se proteže od čilimare do Konak ulice. Prema tomu će se od sada i pisma adresirati: Sarajevo, franjevačka ulica, Franjevci.

Serafinski perivoj, god. XXVII, Sarajevo, 15. veljače 1913, br. 2, str. 31

Pučanstvo u Sarajevu

Posljedak popisa pučanstva za glavni grad već je poznat. Od 1885. godine, kada je popis obavljen, naraslo je pučanstvo za 11.445 (37.713; 26.268), a u tom broju zauzimalju katolici zamjeran broj: 7.147 duša. Prema vjeroizpoviestim imade Sarajevo danas (brojevi u zaporci su od 1885.): Muhamedanaca 17.074 (15.787); katolika 10.473 (3.326); istočno-pravoslavni 5.855 (4.431); jevreja 3.994 (2.619); inih vjera 317 (106). Priraslo je dakle pučanstvo: katoličko 214,4%, inih vjera 199%, jevreja 52,6%, istočno-pravoslavno 32,1%, muhamedansko 8,2%.

Vrhbosna, god. IX, Sarajevo, 15. srpnja 1895, br. 14, str. 224

Nađeno nakon 30 godina

Ovaj listić nađen je pod oltarnim kamenom (grobom) na Gospinu oltaru u crkvi sv. Ante u Sarajevu prigodom pomicanja oltara i njegovih kipova radi uvođenja električne instalacije. Nađen je 10. kolovoza 1960. godine. Kako se vidi i na listiću, pisac ove ceduljice je fra Franjo Pejkić, brat laik, nekad sakristan ove crkve. Ceduljica, koja govori o jednom nesvakidašnje prostodušnom i pobožnom franjevcu-nesvećeniku, ipak je pronađena prije nego je on legao u „hladnu grobnicu“. Naime, u vrijeme pronalaska ceduljice bio je na službi u samostanu na Gorici u Livnu. Iako je bio živ oni što su našli cedulju izmolili su za njega jedan *Očenaš*, jer ovakva briga za dušu vrijedna je pažnje.

A na ceduljici je pisalo:

„Ovaj je oltar očistio na 29. XI. 1929. godine nevrijedan brat Fra Franjo Pejkić koji sada u hladnoj grobnici počiva. Zato brate sakristanu kada nađeš ovu cedulju, onda izmoli jedan oče naš za mene nevrijednog brata. Kada ovu cedulju nađeš a ja budem već u grobu. Moli za me Tvoj u křistu brat fra Franjo Pejkić.“

Fra Franjo Pejkić umro je 11. prosinca 1972. u Gučoj Gori. Rođen je 1906. u Ivanjskoj. U franjevački novicijat stupio je 1927. U svakom samostanu gdje je djelovao, bilo kao vratar bilo *ad servitium* bilo sakristan, radio je neumorno i ne-sebično. Uglavnom svi su ga voljeli, pa mu se na ispraćaju iz samostanske crkve na groblje Gorica (gučogorska) našlo preko 50 svećenika, sva braćalaci bosanske franjevačke provincije osim jednog bolesnog, nekoliko časnih sestara i dosta naroda.

KALENDAR DOGAĐANJA

Nedjelja 8. lipnja

Koncert zbora *Pontanima* u povodu blagdana sv. Ante. Crkva sv. Ante na Bistriku u 19.30 sati.

Utorak 10. lipnja

Trinaesti u nizu od trinaest utoraka u čast sv. Anti i prvi dan trodnevnice. Pjevana misa i prigodna propovijed u 18 sati. Nakon mise otvorenje izložbe slika akademskog slikara Franje Primorca iz Čitluka.

Srijeda 11. lipnja

Drugi dan trodnevnice u čast sv. Anti. Pjevana misa i prigodna propovijed u 18 sati.

Četvrtak 12. lipnja

Treći dan trodnevnice u čast sv. Anti. Pjevana misa i prigodna propovijed u 18 sati.

Petak 13. lipnja

Blagdan sv. Ante. Mise u 6, 7, 8, 9, 10, 11 (svečana), 13, 16 (misa za djecu i blagoslov cvijeća), 17, 18 (svečana: dubrovački biskup dr. Želimir Puljić) i 20 sati.

Ponedjeljak 16. lipnja

Izložba slika Zvonimira Dvornikovića pod nazivom *Priče o starom Sarajevu*.

Utorak 24. lipnja

Blagdan sv. Ivana Krstitelja. Hodočašće u Podmilačje (prijave na našoj samostanskoj porti).

Subota 2. kolovoza

Blagdan Gospe od Anđela, porciunkula. Na današnji dan, u svim bazilikama, svetištima i župnim crkvama može se zadobiti potpuni oprost. Da bi se zadobio taj oprost, potrebno je pohoditi crkvu i u njoj izmoliti *Oče naš* i *Vjervanje*, pristupiti sakramentu pokore, pričestiti se te moliti na nakanu Svetoga Oca. Mise u našoj crkvi u 7.30 i 18 sati.

Petak 15. kolovoza

Svetkovina Uznesenja bl. Djevice Marije, Velika Gospa. Slavi se na Stupu i u Olovu. Mise u našoj crkvi u 7.30 i 18 sati.

Ponedjeljak 8. rujna

Blagdan Rođenja Blažene Djevice Marije (Mala Gospa). Mise u našoj crkvi u 7.30 i 18 sati.

Nedjelja 14 rujna

Blagdan Uzvišenja svetoga Križa. Patron bosanske franjevačke provincije. Mise u našoj crkvi u 7.30 i 18 sati.

MISE U NAŠOJ CRKVI

Nedjeljom: u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati.

Svaki utorak posvećen je sv. Anti i mise su uz pobožnost sv. Anti u 8 i 18 sati. Nakon večernje mise predavanje za studente i mladež te druženje u samostanskoj dvorani.

Radnim danom samostanska misa s jutarnjom je u 7.30 sati, te večernja misa u 18 sati.

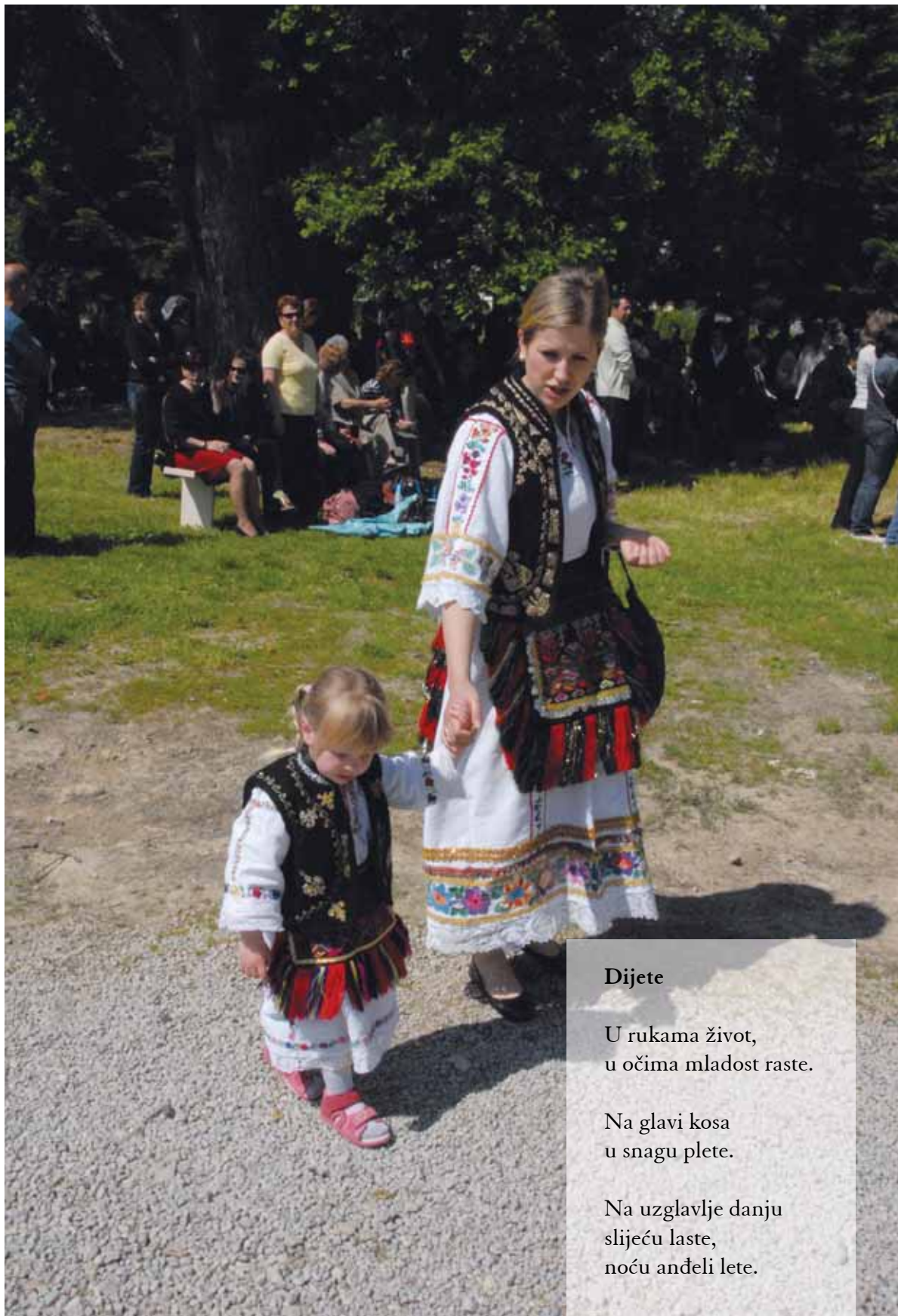
Prije svake mise može se potražiti svećenika za ispovijed i uvijek dogovoriti vrijeme za duhovni razgovor.

U crkvi se tijekom godine održavaju brojni glazbeni koncerti, a samostanska *Mala galerija Sveti Anto* je otvorena za susrete raznih udruga, za održavanje različitih vjerskih i kulturnih priredbi, okruglih stolova i znanstvenih predavanja.

Tiskanje ovoga broja našega *Glasnika sv. Ante* pomogao je **franjevački samostan u Vukovaru**. Iskreno zahvaljujemo!

Nakladnik: Franjevački samostan sv. Ante, Sarajevo, Franjevačka 6
Tel: 033/236 107, fax: 033/236 108
E-mail: sv.anto@bih.net.ba
www.svantosarajevo.org
Glavni urednik: Marijan Karaula
Lektura: Ivo Pranjković
Fotografija: Marijan Karaula
Grafički urednik: M.S. Štrika
Tisak: OSKAR Sarajevo

Dijete

U rukama život,
u očima mladost raste.

Na glavi kosa
u snagu plete.

Na uzglavlje danju
slijeću laste,
noću anđeli lete.